

MANIFESTAS UŽ EUROPOS SVEIKATOS SĄJUNGĄ

Preambulė

Nematomas virusas 2020 m. nušlavė Europą, palikdamas šimtus tūkstančių mirusiųjų ir bejėgių. Šalių ekonomikos griuvo priversdamos vyriausybės imtis iki tol neišsivaizduojamų veiksmų.

Tai – ne paskutinė pandemija. Gali kilti ir daugiau grėsmių sveikatai dėl klimato kaitos poveikio, bakterijų atsparumo antibiotikams didėjimo bei kitų veiksnių. Nebegalime gyventi taip, kaip anksčiau. Turime apsaugoti mūsų visuomenes, ir tos pastangos turi būti proporcingos kylantiems pavojams. Mes sveikiname Europos Parlamente metiniame pranešime nuskambėjusią Europos Komisijos prezidentės dr. Ursulos von der Leyen mintį kurti stipresnę Europos sveikatos sąjungą ir džiaugiamės pirmaisiais Europos Komisijos pasiūlymais bei pastangomis įveikti kylančias sveikatos grėsmes.

Europos Sąjungos šalių narių sutartys įpareigoja šalių vyriausybes užtikrinti žmonių sveikatos aukšto lygio apsaugą¹. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija akcentuoja humanizmą, pagarbą žmogaus orumui ir solidarumą². Keldami tvarios plėtros tikslus, siekiame ir tvarios ateities visiems. Šalys taip pat yra prisiėmusios įsipareigojimus, įtvirtintus Pasaulio sveikatos organizacijos konstitucijoje. Deja, jų sveikatos apsaugos srityje nepakanka.

Mes, pasirašiusieji šį dokumentą, kaip Europos piliečiai kviečiame savo šalių politinius lyderius, kurie susitiks Europos Vadovų Taryboje ir Europos ateities konferencijoje, sukurti Europos sveikatos sąjungą.

Tikslai

Europos sveikatos sąjunga turi :

- a) siekti europiečių, neišskiriant nė vieno, geros sveikatos ir gerovės;
- b) stiprinti šalių narių **solidarumą** remiantis pažangaus universalizmo ir visuotinės aprėpties principais, akcentuojant pagalbą visoms, ypač pažeidžiamiausioms, gyventojų grupėms;
- c) užtikrinti **tvarią aplinką**, remtis Europos žaliuoju kursu³, skatinti įgyvendinti „Vienos sveikatos“ principų reikalavimą, traktuojantį žmonių visuomenės sveikatą kaip neatsiejamą nuo gyvūnų ir aplinkos sveikatos;
- d) užtikrinti, kad visi europiečiai būtų apsaugoti nuo įvairių didžiųjų grėsmių sveikatai ir nebūtų pažeidžiami dėl nesaugių gyvenimo bei darbo sąlygų;
- e) užtikrinti, kad kiekvienas europietis dalyvautų formuojant sveikatos politiką ir būtų išgirstos visų nuomonės.

1 Art 168 TFEU <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12008E168>

2 https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_en

3 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

Politika ir kitos priemonės

Šie tikslai gali būti pasiekiami įvairiais būdais:

- a) Europos Sąjungos sutartyse numatytas **sveikatos politikos vaidmuo** turi būti sustiprintas sukuriant Europos sveikatos sąjungą ir papildant Europos Sąjungos sutarties 2 ir 3 straipsnius nuostatomis, suteikiančiomis daugiau įgaliojimų pačiai Europos Sąjungai savarankiškai spręsti sveikatos politikos klausimus;
- b) **Europos piliečių balsas** Europos Parlamente turi būti labiau girdimas ir geriau atstovaujamas;
- c) suvokiant, kad daugelis pavojų sveikatai nepaiso valstybių sienų, **grėsmių sveikatai** valdymo teisinis reguliavimas turi būti tobulinamas, įskaitant agentūros grėsmėms sveikatai ir sveikatos krizėms suvaldyti (HERA) sukūrimą, taip pat išplečiant galimybę centralizuotai pirkti kritinėms situacijoms būtinius medikamentus ir priemones, paspartinant patikimos duomenų apie visuomenės sveikatos būklę bazės sukūrimą ir patikimą jos panaudojimą (įskaitant EUROSTAT'o ir Europos ligų kontrolės centro galių sustiprinimą), užkertant kelią melagingų žinių sklaidimui;
- d) Europos Sąjungos **sveikatos mokslų tyrimai** turi būti išplėsti „Europos horizonto“ programoje, įkuriant Europos biomedicininį tyrimų agentūrą (BARDA), panašią į veikiančią JAV, ir stiprinant Europos vaistų agentūrą, taip pat tyrėjų bendradarbiavimą Europoje;
- e) pripažįstant darbo jėgos **sveikatos sektoriuje** svarbą, Europos Sąjunga ir šalys narės turi dirbti kartu ieškant būdų, kaip tolygiau paskirstyti darbo jėgą visoje Europoje, ypač tuose regionuose, kurie turi sunkumų pritraukiant darbo jėgą ir ją išlaikant, taip pat skatinant darbo jėgos mokymo ir kvalifikacijos kėlimo standartus, kurie leistų apsaugoti darbo jėgos iš trečiųjų šalių teises;
- f) pripažįstant bendradarbiavimo Europoje gydant **retas ligas** naudą, priemonės, užtikrinančios tokį bendradarbiavimą, turi būti stiprinamos, įskaitant ir tinkamo Europos draudimo mechanizmo sukūrimą;
- g) pripažįstant pasaulinę grėsmių sveikatai prigimtį, Europos Sąjunga, dirbdama su Jungtinėmis Tautomis ir šios organizacijos specializuotomis agentūromis, ypač su Pasaulio sveikatos organizacija, turi parengti **pasaulinę sveikatos politikos strategiją**, atitinkančią ir Tvarios plėtros politikos tikslus.

Principai

Visos sveikatos politikos turi remtis šiais principais:

- a) **pirmumo**, siekiant ilgesnės europiečių gyvenimo trukmės bei jų gerovės;
- b) **atsargumo, proporcingumo ir pagarbos žmogaus orumui**, gerbiant **pagrindines žmogaus teises**, užtikrinant lyties, rasės, odos spalvos, tautybės, socialinės kilmės, genetinio kodo, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių įsitikinimų, tautinių mažumų, turto, neįgalumo, amžiaus, lytinės orientacijos ir etniškumo lygybę⁴;

- c) **subsidiarumo**, rengiant ir įgyvendinant sveikatos politikas europiniu ar nacionaliniu mastu. Regioniniai ar nacionaliniai skirtumai turi būti gerbiami, o sveikatos politikų įgyvendinimas - nepažeisti šio principo;
- d) **solidarumo**, kuriuo remiantis būtų įgyvendinama ES pasaulinė sveikatos strategija. Saugios ir efektyvios sveikatos paslaugos turi būti užtikrinamos kiekvienam.

2020 m. gegužės 9 d. Europa minėjo 70-ąsias Šumano deklaracijos, atvėrusios kelius Europos Sąjungai, metines. Septynių dešimtmečių Europos istorija liudija, kad esminiai lūžiai retai būna greiti ar paprasti. Tegul mus įkvepia Roberto Šumano žodžiai, kad pasaulio sveikata „negali būti apsaugota be kūrybingo ir proporcingo grėsmėms atsako”.